

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA

1. Zakon o javnom informisanju

1.1 Implementacija Zakona o javnom informisanju, obrađena je, jednim delom kroz odeljak o slobodi izražavanja.

1.2 Dnevni list Danas objavio je početkom meseca da je na sastanku održanom 21. oktobra u Republičkom javnom tužilaštvu, a kome su prisustvovali predstavnici Republičkog javnog tužilaštva, beogradskog Privrednog suda, Višeg privrednog suda i Ministarstva kulture, dogovoreno da se deo Zakona o javnom informisanju, koji se odnosi na kažnjavanje medija po privrednim prestupima, ne primenjuje u praksi. Danas navodi da je imao uvid u dokument Republičkog javnog tužilaštva u kome se tvrdi da su izmene i dopune Zakona o javnom informisanju neprimenjive u praksi i da je stoga, ali i zato što pojedine odredbe nisu u saglasnosti sa Zakonom o prekršajima, potrebno izvršiti njegovu korekciju. Nataša Vučković Lesendrić, pomoćnica ministra kulture zadužena za medije, demantovala je ovakvu informaciju rečima da „niko nema ingerencije da donosi odluke o neprimenjivanju zakona koji je prethodno usvojila Skupština Srbije“. Vučković Lesendrić potvrdila je da je sastanak održan, ali je rekla da na njemu nije odlučivano. Informaciju o postignutom dogovoru da se Zakon ne primenjuje, demantovali su i Republičko javno tužilaštvo i Viši trgovinski sud u Beogradu.

Reakcija ministarstva, tužilaštva i sudova je razumljiva, budući da bi bilo krajnje neprimereno načelu podele vlasti, da izvršna i sudska vlast postižu dogovore o neprimenjivanju propisa koje je zakonodavna vlast donela. Kako god bilo, na skupu „Zakon o javnom informisanju - izazovi za medije i pravosuđe“ koji su 31. oktobra organizovali USAID, IREX i Misija OEBS-a u Srbiji, čulo se da dva meseca nakon usvajanja Zakona o izmenama Zakona o javnom informisanju, ni jedan predlog za pokretanje postupka za privredne prestupe predviđene tim Zakonom, nije stigao u Trgovinski sud. Na istom skupu se, između ostalog, polemicalo upravo o činjenici da Zakon o izmenama Zakona o javnom informisanju predviđa kazne za privredne prestupe u visini do 20.000.000 dinara, dok je Zakonom o privrednim prestupima, kao osnovnim u toj oblasti, propisano da je najveća mera novčane kazne koja se može propisati za privredni prestup 3.000.000 dinara, što realno može dovesti do različitog tumačenja u praksi.

1.3 Rok za upis dnevnih novina u Registar javnih glasila istekao je sredinom meseca. Prijavu za upis u Registar javnih glasila, do 17. novembra, podnelo je ukupno 19 štampanih dnevnih glasila. Prema podacima APRA, do 17. novembra je registrovano 88 štampanih medija, osam televizija, nijedna novinska agencija, devet radio stanica, devet internet izdanja. Rok za upis u Registar sva javna glasila, osim štampanih dnevnih glasila, traje do sredine januara.

Ovde podsećamo da je zakonodavac predvideo izuzetno visoke kazne za medije koji obavezu upisivanja u Registar ne ispune. U slučaju izdavanja javnog glasila koje nije upisano u Registar „nadležni javni tužilac dužan je da bez odlaganja pokrene postupak za privredni prestup pred nadležnim sudom i zatraži izricanje mere privremene obustave delatnosti izdavanja javnog glasila” (član 14a Zakona). Ukoliko izdaje javno glasilo koje nije upisano u Registar, njegovom osnivaču preti novčana kazna za privredni prestup od milion do 20 miliona dinara, a odgovornom licu kod osnivača od 200.000 do dva miliona dinara, kao i zabrana delatnosti.

2. Zakon o radiodifuziji

2.1 Savet Republičke radiodifuzne agencije obavestio je svojim saopštenjem od 4.11. javnost, a povodom navoda u medijima da će Televizija Palma započeti sa emitovanjem programa, da je to telo na sednici održanoj dana 29.10.2009. godine, postupilo po presudi Vrhovnog suda Srbije i doneo novu odluku kojom se preduzeću „Palma Ltd” d.o.o. Beograd zabranjuje da emituje program na području grada Beograda. Na istoj sednici Savet RRA je odbio zahtev preduzeća „Palma Ltd” d.o.o. Beograd za izdavanje dozvole za emitovanje programa za područje grada Beograda na kanalu 34/8. Vrhovni sud Srbije, navodi se u saopštenju, nije nikada naložio Agenciji da TV Palmi izda dozvolu za emitovanje TV programa za područje grada Beograda na kanalu 34/8, već samo da odluči o zahtevu od 27.07.2006. godine, na način na koji će se otkloniti ranije načinjene povrede pravila postupka. Savet RRA to je i učinio na sednici od 29.10.2009. godine.

Zakonom o radiodifuziji propisano je da je RRA nadležna da izdaje dozvole za emitovanje programa, a u odnosu na zemaljsko emitovanje na javnom konkursu. Podnosilac prijave na javnom konkursu koji je nezadovoljan odlukom Saveta RRA ima pravo da, u roku od 15 dana od dostavljanja rešenja o odbijanju prijave, podnese prigovor istom telu. Savet je dužan da odluku o prigovoru donese u roku od 30 dana od dana njegovog podnošenja, a protiv odluke donete po prigovoru može se pokrenuti upravni spor. U skladu sa Zakonom o upravnim

sporovima, sud u upravnom sporu, ako ne odbaci tužbu iz procesnih razloga, presudom tužbu uvažava ili odbija kao neosnovanu. Ako se tužba uvažava, sud poništava osporeni upravni akt i predmet vraća na ponovno odlučivanje. U konkretnom slučaju poništavanja odluke RRA, to praktično znači da Vrhovni sud poništava odluku i vraća predmet na ponovno odlučivanje Savetu RRA sa određenim nalozima koji se tiču otklanjanja konkretnih nedostataka koje je Vrhovni sud uočio u poništenoj odluci. Izuzetno, kada nađe da osporeni upravni akt treba poništiti, sud u upravnom sporu može, ali samo ako priroda stvari to dozvoljava i ako utvrđeno činjenično stanje pruža pouzdan osnov, upravnu stvar rešiti svojom presudom koja bi u svemu zamenila poništeni akt (spor pune jurisdikcije). U odnosu na odluke Saveta RRA koje bi se ticale izdavanja dozvola za emitovanje, Vrhovni sud nikada to nije radio, budući da po raširenom mišljenju, postupci za izdavanje dozvola za emitovanje su po svojoj prirodi takvi da se o njima ne može odlučivati u sporu pune jurisdikcije. U navedenom smislu izjave koje je vlasnik bivše Televizije Palma davao medijima o otpočinjanju sa emitovanjem programa, pre se mogu shvatiti kao pokušaj pritiska na RRA.

2.2 Savet Republičke radiodifuzne agencije izrekao je meru upozorenja niškim TV stanicama Belami, JP Niška televizija i TV 5, koja je objavljena na oglasnim stranama dnevnog lista Politika od 18. novembra, jer 30 dana od emitovanja nisu čuvale „snimak svog celog jednodnevnog TV programa emitovanog dana 13. maja 2009. godine” niti su omogućile agenciji uvid u snimak tog programa. Sve tri stanice su tog dana, prema saznanju RRA, emitovale „programske sadržaje kojima se oglašavaju političke organizacije van predizborne kampanje”. Kada su zatraženi snimci programa, Niška TV dostavila je samo snimke pojedinih informativnih i autorskih emisija, u TV 5 razlog je bio kvar glavnog kompjutera za snimanje programa, a traženi celodnevni snimak nije dostavila ni TV Belami. Aneta Radivojević, direktorka i glavna i odgovorna urednica TV 5, pretpostavlja da bi navod o “oglašavanju političke organizacije van predizborne kampanje” eventualno mogao da se odnosi na skup Srpske napredne stranke u centru grada, ispred ulaza u TV 5 o kome ova stanica jeste izveštavala.

Neispunjavanje obaveze čuvanja zapisa je prekršaj po Zakonu o javnom informisanju. Nije poznato da li je Ministarstvo kulture, kao nadležno da vrši nadzor nad sprovođenjem ovog Zakona, podnelo zahtev za pokretanje prekršajnog postupka u konkretnom slučaju. RRA se prilikom izricanja upozorenja pozvao na obavezu emitera da Agenciji omoguće uvid u podatke i ostalu dokumentaciju koja se odnosi na predmet nadzora, te na činjenicu da je nedostavljanjem snimka celog jednodnevnog TV programa emitovanog 13. maja 2009. godine, praktično onemogućena RRA u vršenju nadzora.

2.3 Kablovski operateri KDS, IKOM i SBB saopštili su 16. novembra da neće emitovati programe sa zabavno-muzičkim sadržajem tokom trodnevne žalosti u Srbiji proglašene povodom smrti patrijarha Srpske pravoslavne crkve Pavla. Svi operateri pozvali su se na preporuku koju je uputila RRA. KDS saopštio je da će zbog smrti patrijarha Pavla u danima žalosti biti trajno ili povremeno isključeni svi radio kanali i TV kanali HRT 1 i 2, Zone Club, Vizant, Fox life, BBC Prime, VH 1, OBN, Melos, MTV Adria, DSF, TV E, Kanal 5, RT CG, Fashion TV, RAI Uno, MTV Hits, VH1 i Enter. Dnevni list Danas tvrdi da se u poruci Službe za nadzor i analizu RRA, koja im je prosleđena iz SBB-a, a na osnovu koje je SBB doneo odluku o neemitovanju pojedinih TV kanala, navodi sledeće: „Molimo Vas da se postarate da emiteri koji se ne pridržavaju pravila o obeležavanju dana žalosti budu tehnički onemogućeni da distribuiraju takav program preko Vašeg operativnog sistema“. Odbor za kulturu i informisanje srpskog parlamenta je zatražio od Republičke radiodifuzne agencije da mu dostavi obrazloženje o uputstvu koje je uputio emiterima povodom dana žalosti zbog smrti patrijarha Pavla. Odbor je, takođe, zatražio i informaciju na koga se to uputstvo odnosi. „Ne znam po kojim su kriterijumima donete odluke da se kompletno isključe programi pojedinih TV kanala, ali RRA ne podržava ovakav postupak“ izjavio je Goran Karadžić, zamenik predsednika Saveta RRA. On je takođe dodao da je dan žalosti u Srbiji i da treba prilagoditi programe domaćih kanala, ali da „inostrane programe ne treba dirati“.

Po Zakonu o obeležavanju dana žalosti na teritoriji Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", br. 101/2005) radiodifuzne organizacije za informisanje javnosti na teritoriji Srbije, dužne su da u svojim programima, uključujući i emisije namenjene inostranstvu, na dan proglašenja dana žalosti emituju odluku o proglašenju dana žalosti i o programu njegovog obeležavanja koju donosi nadležni organ Republike Srbije ili telo koje on odredi, obaveste javnost o skupovima sećanja koje povodom dana žalosti organizuju nadležni organi Republike Srbije ili tela koja ona odrede, umesto humorističkih, zabavnih, folklornih i drugih emisija sa zabavnom i narodnom muzikom, emituju muziku i emisije prikladne danu žalosti, kao i da usklade detaljnu programsku šemu u vreme dana žalosti. Zakonom nisu predviđene bilo kakve obaveze koje bi se odnosile neposredno na kablovske operatore, niti za strane radiodifuzne organizacije čiji se programi distribuiraju u Srbiji. Evropskom konvencijom o prekograničnoj televiziji, koju je Srbija ratifikovala, predviđeno je da će države ugovornice osigurati slobodu izražavanja i informisanja u skladu sa članom 10. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, garantovati slobodu prijema i da neće na svojim teritorijama ograničavati reemitovanje programskih usluga koje su u skladu sa odredbama te konvencije.